

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Soliditeten i pensjonskassene

31. mars 2020

09.06.2020

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Markedsutvikling	4
3	Solvenskapitaldekning	5
3.1	Solvenskapitaldekning	5
3.2	Solvenskapitaldekning uten bruk av overgangsregelen	6
4	Solvenskapitalkrav	6
4.1	Samlet solvenskapitalkrav	6
4.2	Markedsrisiko	7
4.3	Livsforsikringsrisiko	9
5	Ansvarlig kapital	10
6	Metodevedlegg	13

1 Sammendrag

Rapporten gir en oversikt over soliditetssituasjonen i pensjonskassene, 50 private og 34 kommunale, basert på det forenklede solvenskapitalkravet per 31. mars 2020. Rapporten inneholder opplysninger om pensjonskassenes solvenskapitaldekning, solvenskapitalkrav og ansvarlige kapital.

Den samlede solvenskapitaldekningen for pensjonskassene samlet var 179 prosent, ned fra 188 prosent per 31. desember 2019. Med unntak av Syberg & Syberg Pensjonskasse, som er en svært liten pensjonskasse, oppfylte alle pensjonskassene det forenklede solvenskapitalkravet per 31. mars 2020.

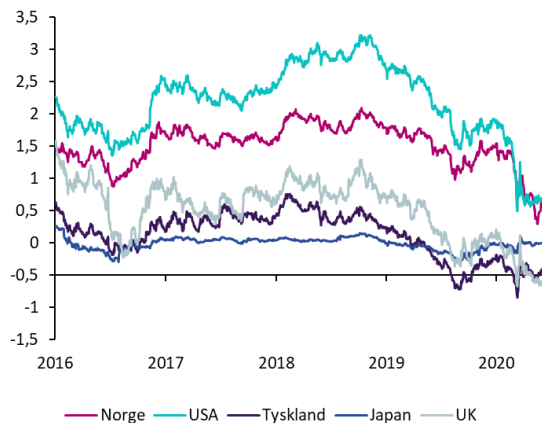
Solvenskapitalkravet som ble innført 1. januar 2019 er basert på en stresstest ("stresstest I") som foretakene før 2019 var pålagt å rapportere og er en forenklet versjon av Solvens II-regelverket. Det gjøres oppmerksom på at definisjonen av solvenskapitalkrav, ansvarlig kapital og solvenskapitaldekningen er endret, noe som gjør at tall for tidligere perioder ikke er direkte sammenlignbare med tallene per 1. januar 2019 og senere. For nærmere informasjon om regelverket for det forenklede solvenskapitalkravet, se metodeomtalen i kapittel 6.

I tillegg til det forenklede solvenskapitalkravet basert på tidligere Stresstest I, er pensjonskassene underlagt krav til solvensmargin (Solvens I) som rapporteres til Finanstilsynet årlig. Dette er et felles-europeisk soliditetskrav (minsteharmoniseringskrav), men solvensmarginkravet er lite risikosensitivt og dekker utelukkende risiko på passivasiden, selv om det også stilles krav til nødvendig solvensmarginkapital. Denne rapporten omtaler ikke solvensmargindekningen etter Solvens I.

2 Markedsutvikling

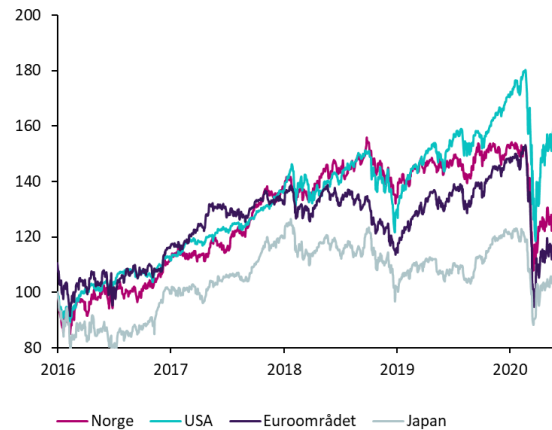
Siden mars har markedene vært preget av stor usikkerhet som følge av koronaviruset og tiltakene i mange land for å dempe spredningen. De globale vekstutsiktene er svekket hittil i 2020 og kraftige pengepolitiske tiltak i mange land har ført til en nedgang i lange statsrenter, se figur 2.1. Den norske tiårige statsobligasjonsrenten var 0,62 prosent per 2. juni 2020, ned fra 1,55 prosent ved utgangen av 2019 og 0,84 prosent per 31. mars 2020. Swap-renten, som legges til grunn som diskonteringsrente under Solvens II, har hatt en tilsvarende utvikling. Aksjemarkedene falt betydelig i mars, men har hentet inn deler av fallet hittil i andre kvartal, se figur 2.2. Hovedindeksen på Oslo Børs har hittil i år falt 16 prosent (per 2. juni 2020).

Figur 2.1. Rente på 10-årige statsobligasjoner

Kilde: Thomson Reuters
Siste observasjonsdato: 02.06.2020

Figur 2.2. Aksjeindekser (MSCI) for utvalgte områder

Kilde: Thomson Reuters
Siste observasjonsdato: 02.06.2020

3 Solvenskapitaldekning

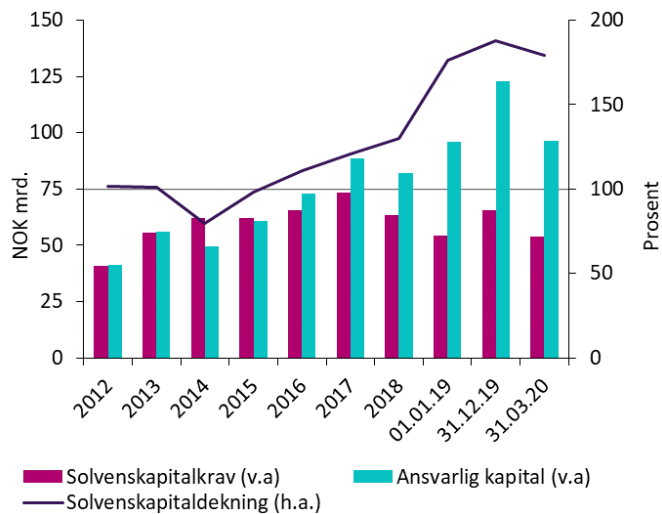
- Solvenskapitaldekningen for pensjonskassene samlet var 179 prosent (en nedgang fra 188 prosent per 31. desember 2019)
- Én mindre pensjonskasse oppfylte ikke det forenklede solvenskapitalkravet per 31. mars 2020
- Markedsrisiko er den største risikoen og utgjorde 78 prosent av samlet risiko (kapitalkrav)¹
- Aksjerisiko er den største markedsrisikoen og utgjorde 45 prosent av samlet markedsrisiko

3.1 Solvenskapitaldekning

Den samlede solvenskapitaldekningen for pensjonskassene var 179 prosent per 31. mars 2020, ned fra 188 prosent per 31. desember 2019, se figur 3.1. En reduksjon i kursreguleringsfond på 20 mrd. kroner til 26 mrd. kroner var hovedårsaken til nedgangen i soliditeten. Redusert kapital i gruppe 1 som følge av et negativt delårsresultat og redusert rentenivå (økte forsikringsforpliktelser) bidro også til nedgangen i kapitalen og solvenskapitaldekningen.

For private og kommunale pensjonskasser var den samlede solvenskapitaldekningen henholdsvis 184 prosent og 173 prosent per 31. mars 2020, ned fra 193 prosent og 180 prosent per 31. desember 2019. Kursreguleringsfondene ble redusert med mellom 7 og 8 prosentpoeng for både private og kommunale pensjonskasser til hhv. 13 prosent og 5 prosent av forsikringsforpliktelsene (utenom tilleggsavsetningene og kursreguleringsfondene). Private pensjonskasser har over tid hatt en høyere aksjeandel enn kommunale pensjonskasser og bygd opp kursreserver ved oppgang i aksjemarkedene.

¹ Kapitalkrav før diversifiseringseffekter, operasjonell risiko og tapsabsorberende evne av utsatt skatt.

Figur 3.1. Solvenskapitaldekning i pensjonskassene samlet*

* Før 1. januar 2019 var det ikke krav om en dekningsprosent over 100

3.2 Solvenskapitaldekning uten bruk av overgangsregelen

For pensjonskassene samlet var solvenskapitaldekningen 167 prosent uten overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger per 31. mars 2020, som er en nedgang fra 184 prosent per 31. desember 2019. Både private og kommunale pensjonskasser hadde en solvenskapitaldekning uten overgangsregelen på 167 prosent per 31. mars, ned fra 187 prosent og 179 prosent ved utgangen av 2019. Overgangsregelen økte den ansvarlige kapitalen for private og kommunale pensjonskasser med henholdsvis 5,3 og 1,2 mrd. kroner (per 31. desember 2019 var de tilsvarende tallene 2,2 og 0,4 mrd. kroner). Nedgangen i risikofri rente i første kvartal var hovedårsaken til at overgangsregelen hadde større effekt per 31. mars 2020 enn ved utgangen av fjoråret. 35 private og 15 kommunale pensjonskasser hadde effekt av overgangsregelen, mot 26 private og 13 kommunale pensjonskasser per 31. desember 2019.

Overgangsregelen har særlig stor betydning for private pensjonskasser med høy andel fripoliser og høy grunnlagsrente. Slike pensjonskasser vil være særlig påvirket av fall i rentenivået og vedvarende lave renter fordi de ikke kan kompensere ved å øke rentegarantipremien.

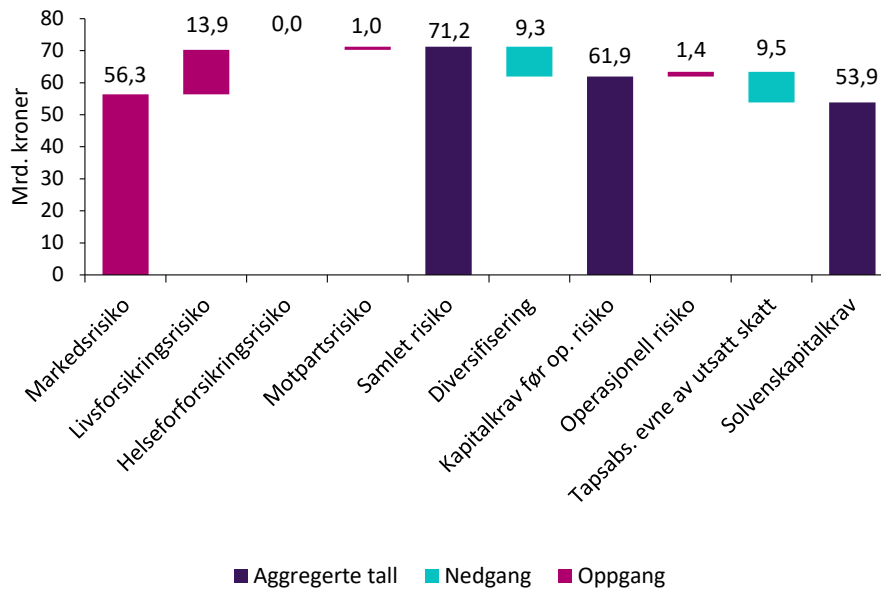
4 Solvenskapitalkrav

4.1 Samlet solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet for pensjonskassene samlet var 54 mrd. kroner per 31. mars 2020, ned fra 65 mrd. kroner per 31. desember 2019, se figur 4.1. Den største risikoen er markedsrisiko, som utgjorde 78 prosent av samlet risiko før diversifiseringseffekter. Livsforsikringsrisiko var den nest største risikoen med 19 prosent. Per 31. desember 2019 utgjorde markedsrisiko og livsforsikringsrisiko hhv. 80 prosent og 17 prosent av samlet risiko.

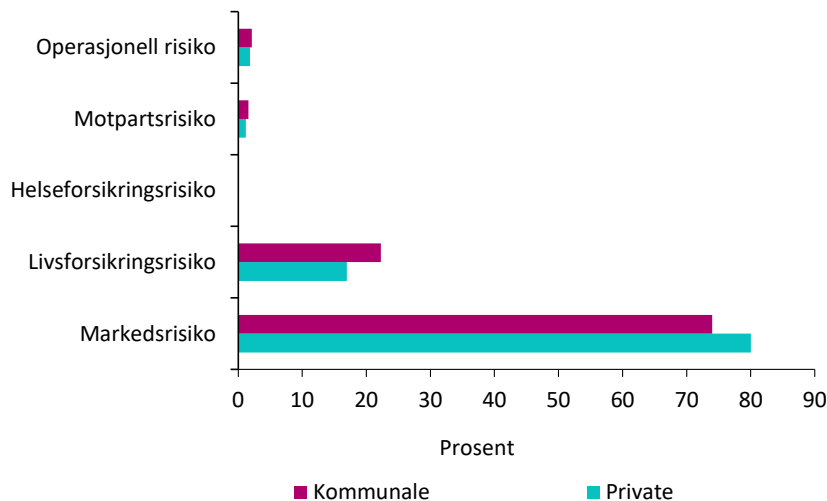
Diversifiseringseffektene medførte en reduksjon i summen av de partielle kapitalkravene for de fire risikoområdene på 15 prosent. Det beregnes også et kapitalkrav for operasjonell risiko, som ga et påslag på 2 prosent av solvenskapitalkravet (samlet risiko). Videre tas det hensyn til tapsabsorberende effekt av utsatt skatt som reduserte solvenskapitalkravet med 15 prosent.

Figur 4.1. Bidrag til solvenskapitalkravet for pensjonskasser samlet per 31. mars 2020

Markedsrisikoen er noe større for private enn for kommunale pensjonskasser, se figur 4.2.

Figur 4.2. Fordelingen av samlet risiko for private og kommunale pensjonskasser per 31. mars 2020

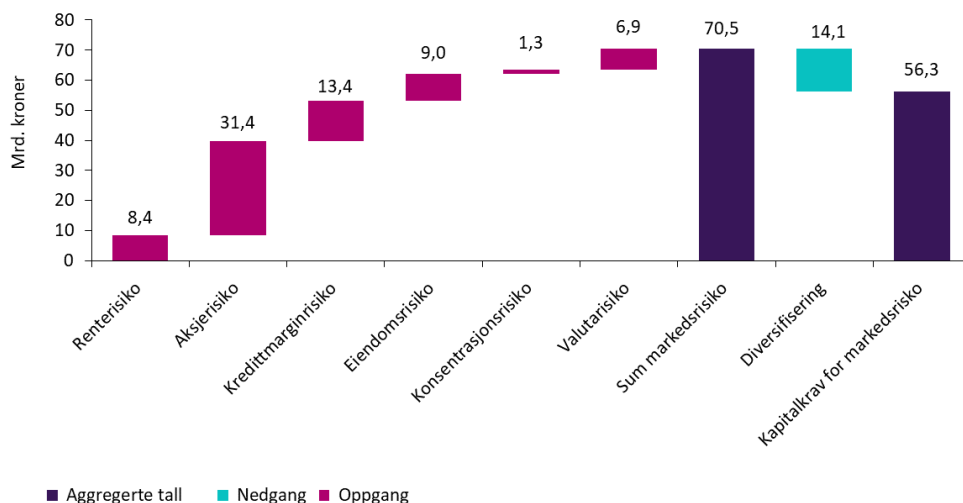

4.2 Markedsrisiko

Solvenskapitalkravet for markedsrisiko var 56 mrd. kroner for pensjonskassene samlet per 31. mars 2020, ned fra 70 mrd. kroner ved utgangen av 2019. Kapitalkravet for aksjerisiko, som er den klart største markedsrisikoen for pensjonskassene, ble redusert med 15 mrd. kroner i første kvartal til 31 mrd.

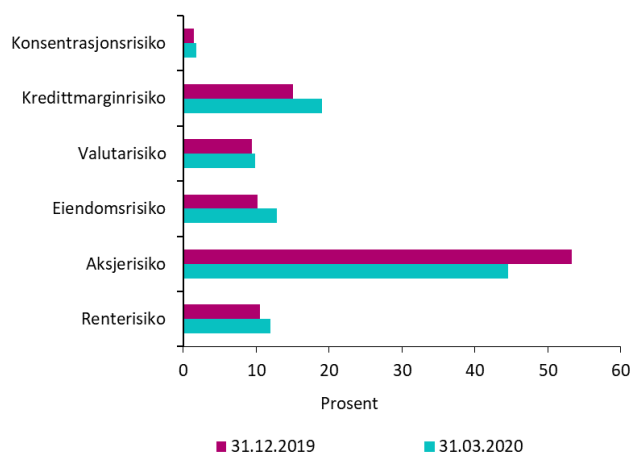
kroner, se figur 4.3. Som andel av samlet markedsrisiko før diversifisering ble aksjerisikoen redusert fra 53 prosent til 45 prosent, se figur 4.4. Reduksjonen i aksjerisiko har bl.a. sammenheng med et fall i markedsverdien på aksjeporteføljen på 13 mrd. kroner og et lavere aksjestress.²

Figur 4.3. Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskasser samlet per 31. mars 2020

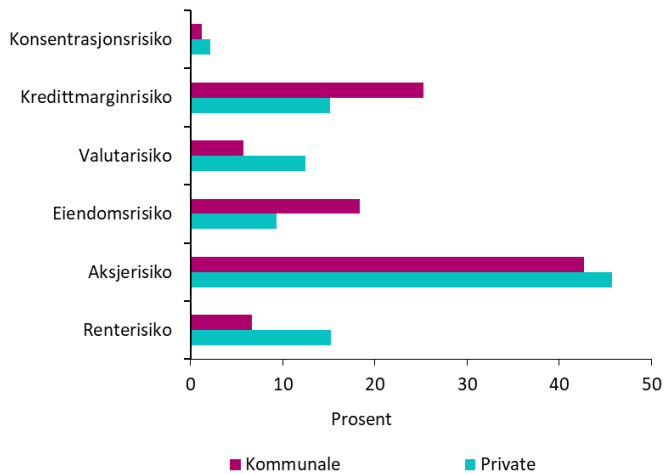
Kredittmarginrisiko (spreadrisiko) er risikoen for endringer i markedsverdi/realistisk verdi av obligasjoner mv. og engasjementer som følge av generelle endringer i kredittspreader. Kredittmarginrisiko utgjorde den nest største markedsrisikoen per 31. mars 2020 med 19 prosent, etterfulgt av eiendomsrisiko med 13 prosent. Eiendomsrisikoen er bl.a. knyttet til investeringer i eiendomsdøtre, direkteide eiendommer og eiendomsfond. Aksjerisikoen er noe større for private enn for kommunale pensjonskasser som følge av høyere aksjeandel i de private pensjonskassene. Renterisikoen er også størst for private pensjonskasser, mens både kredittmarginrisikoen og eiendomsrisikoen er større for kommunale enn private pensjonskasser, se figur 4.5.

Figur 4.4. Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for pensjonskasser samlet

² Aksjeprissjokket ble redusert fra 39 prosent for børsnoterte aksjer i OECD-land og 49 prosent for øvrige aksjer ved utgangen av 2019 til hhv. 29 prosent og 39 prosent per 31. mars 2020. Justeringsmekanismen i aksjeprissjokket innebærer at sjokket endres fra kvartal til kvartal avhengig av forutgående aksjeprisutvikling, og slik at justeringen er maksimalt +/- 10 prosentpoeng fra standardsjokkene på hhv. 39 og 49 prosent.

Figur 4.5. Bidrag til kapitalkravet for markedsrisiko for private og kommunale pensjonskasser per 31. mars 2020

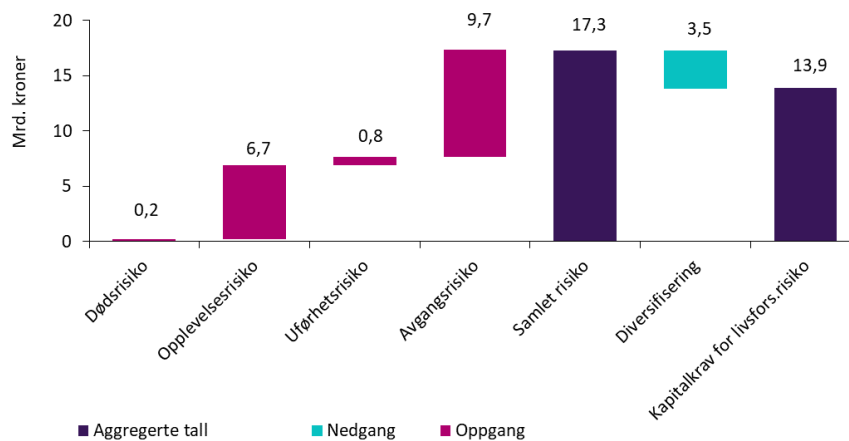
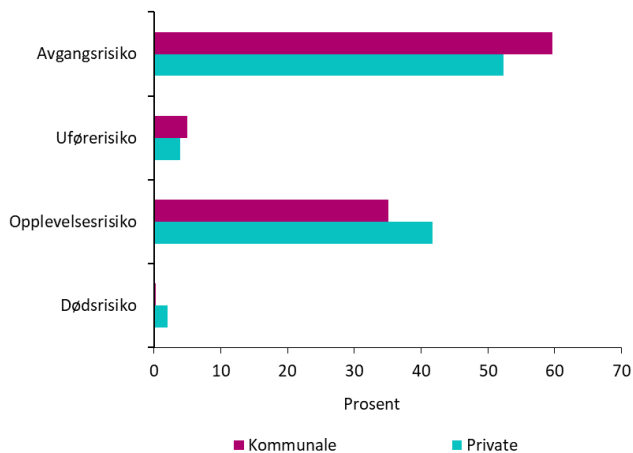
Renterisiko

Pensjonskassenes samlede risiko ved renteendring (før diversifisering) var 8 mrd. kroner og utgjorde 12 prosent av samlet markedsrisiko (10 prosent per 31. desember 2019). Samlet renterisiko ble redusert med 715 mill. kroner i første kvartal 2020. Pensjonskassene er utsatt for renterisiko i obligasjonsporteføljen på eiendelssiden. I tillegg er det renterisiko i deres forsikringsforpliktelser og denne varierer for ulike typer forsikringsforpliktelser. For private pensjonskasser er renterisikoen ved rentefall størst, mens renterisiko ved renteøkning og verdifall på obligasjonsbeholdningen er størst for kommunale pensjonskasser. Disse har ikke samme utfordring knyttet til lavt rentenivå som private pensjonskasser fordi prisen på rentegarantien (rentegarantipremien) kan økes tilsvarende effekten av et rentefall. Fripoliser er ferdig innbetalte kontrakter, hvor det ikke er mulig å kreve inn nye premier. I private ytelsesordninger kan økte premier bidra til lukking av ordninger og ytterligere utstedelse av fripoliser.

Offentlig tjenestepensjon utgjorde 47 prosent av pensjonskassenes forsikringsforpliktelser per 31. mars 2020, mens private, premiebetalende ytelsesordninger og fripoliser utgjorde hhv. 30 prosent og 23 prosent. Forsikringsforpliktelser knyttet til fripoliser utgjorde 63 mrd. kroner (43 prosent av private pensjonskassers forsikringsforpliktelser) per 31. mars 2020. Det er fem rene fripolisepensjonskasser.

4.3 Livsforsikringsrisiko

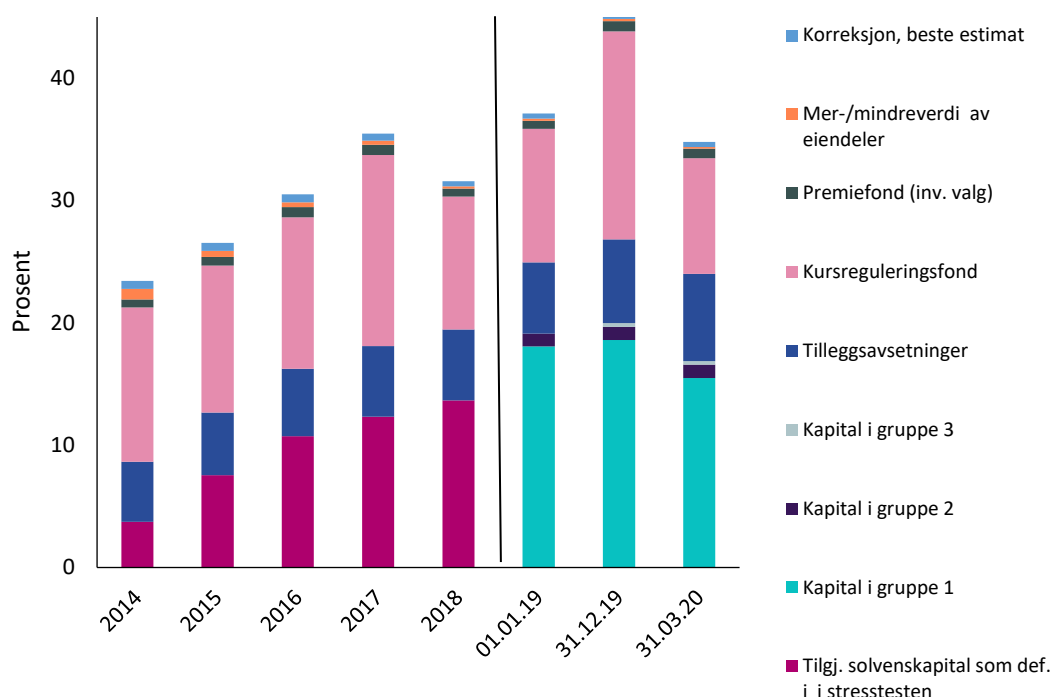
Solvenskapitalkravet for livsforsikringsrisiko var 14 mrd. kroner for pensjonskassene samlet per 31. mars 2020, som er ned 1 mrd. kroner fra 31. desember 2019. Avgangsrisikoen, som er risikoen for at kundene flytter sine kontrakter, ble redusert med 2 mrd. kroner i perioden, og utgjorde den største livsforsikringsrisikoen med 56 prosent av samlet livsforsikringsrisiko før diversifisering, se figur 4.6. Avgangsrisiko gjelder produkter der midlene kunden får med seg ved flytting (flytteverdien) er høyere enn de forsikringstekniske avsetningene. Rentenedgangen i første kvartal 2020 har økt verdien på de forsikringstekniske avsetningene og følgelig redusert differansen mellom flytteverdien og verdien på avsetningene. Avgangsrisikoen er noe større for kommunale enn private pensjonskasser, se figur 4.7. Opplevelsesrisiko, som er risiko for at de forsikrede lever lenger enn det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget har tatt høyde for, utgjorde den nest største livsforsikringsrisikoen med 39 prosent.

Figur 4.6. Bidrag til kapitalkravet for livsforsikringsrisiko per 31. mars 2020**Figur 4.7. Bidrag til kapitalkravet for livsforsikringsrisiko for private og kommunale pensjonskasser per 31. mars 2020**

5 Ansvarlig kapital

For pensjonskassene samlet var den ansvarlige kapitalen til å dekke det forenklede solvenskapitalkravet 97 mrd. kroner per 31. mars 2020 og tilsvarte 35 prosent av forsikringsforpliktelsene (uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond), se figur 5.1. Per 31. desember 2019 var den ansvarlige kapitalen på 123 mrd. kroner og utgjorde 45 prosent av forsikringsforpliktelsene. Reduksjonen i ansvarlig kapital skyldes i første rekke en nedgang i kursreguleringsfond (de urealiserte verdiøkningene/gevinstene på eiendelene i kollektivporteføljen) på 20 mrd. kroner. I tillegg bidro redusert kapital i gruppe 1 som følge av et negativt delårsresultat på 3,8 mrd. kroner og redusert rentenivå (økte forsikringsforpliktelser) til nedgangen i kapital i gruppe 1 og solvenskapitaldekningen. Kapital i kapitalgruppe 1 utgjorde den største andelen av den ansvarlige kapitalen per 31. mars med 45 prosent, etterfulgt av kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger med hhv. 27 prosent og 21 prosent. Ansvarlige lån og risikoutjevningsfond inngår i kapitalgruppe 2. Kapitalgruppe 3 består av eiendeler ved skatt (fratrullet forpliktelser ved skatt) samt ansvarlige lån i kapitalgruppe 3.

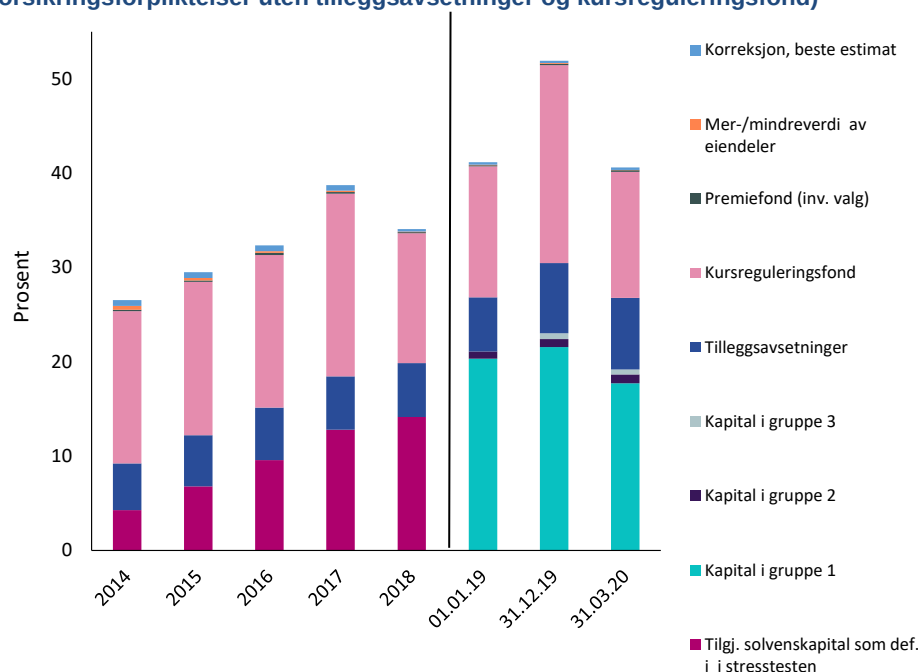
Figur 5.1. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for pensjonskassene samlet (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

* Pensjonskassene hadde også kapital i gruppe 3 per 1. januar 2019 på om lag 0,7 mrd. kroner i form av eiendeler ved skatt (fratrasket forpliktelser ved skatt), men denne kapitalen ble ikke rapportert da kapitalpostene ble overført fra stresstesten der kapital i gruppe 3 ikke var definert.

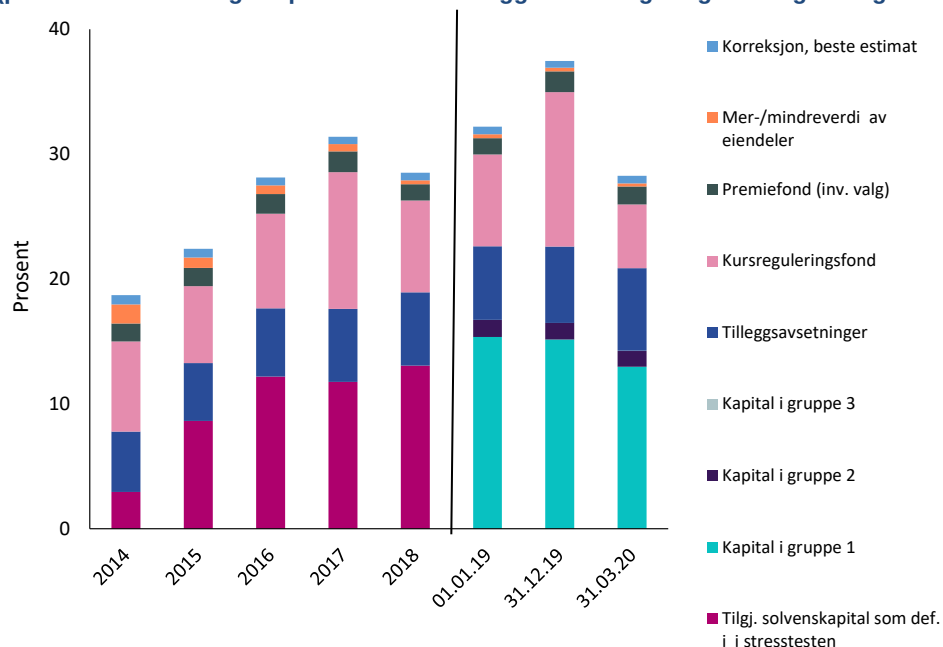
For private pensjonskasser tilsvarte den ansvarlige kapitalen 41 prosent av forsikringsforpliktelsene per 31. mars 2020, ned fra 52 prosent ved utgangen av 2019, se figur 5.2. Kapital i gruppe 1 og kursreguleringsfond er de største kapitalelementene og utgjorde henholdsvis 44 prosent og 33 prosent av den ansvarlige kapitalen.

Figur 5.2. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for private pensjonskasser (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

I kommunale pensjonskasser tilsvarte den ansvarlige kapitalen 28 prosent av forsikringsforpliktelsene per 31. mars 2020, ned fra 38 prosent ved utgangen av 2019, se figur 5.3. Kapital i gruppe 1 er det største kapitalelementet og utgjorde 46 prosent av den ansvarlige kapitalen, etterfulgt av kursreguleringsfond med 23 prosent.

Figur 5.3. Sammensetningen av den ansvarlige kapitalen for kommunale pensjonskasser (prosent av forsikringsforpliktelser uten tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond)

6 Metodevedlegg

Solvenskapitalkravet (samlet tapspotensial)

Det nye solvenskapitalkravet for pensjonskasser er basert på hovedprinsippene i Solvens II, og er en videreføring med noen tilpasninger av Finanstilsynets stresstest for pensjonskassene. Solvenskapitalkravet avhenger av risikoen knyttet til investeringene og forsikringsforpliktelsene og er utformet for å sikre at pensjonskassene har en finansiell buffer utover de forsikringstekniske avsetningene. Solvenskapitalkravet skal dekke risikoen for tap av pensjonskassens ansvarlige kapital og ved beregningen skal all kvantifiserbar tapsrisiko knyttet til pensjonskassens samlede virksomhet tas i betraktning. I stresstesten og i det nye regelverket beregnes solvenskapitalkravet ved beregning i risikomoduler og undermoduler, hvor resultatet aggregeres opp til et samlet krav (samlet tapspotensial) ved bruk av korrelasjonsmatriser, som reflekterer antatt samvariasjon mellom de ulike risikoene i stressede situasjoner. Risikoene som hensyntas er markedsrisiko, livsforsikringsrisiko, helseforsikringsrisiko, motpartsrisiko og operasjonell risiko. I tillegg foretas det et sjablongmessig fradrag på 15 prosent for den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt.

Ansvarlig kapital

Den ansvarlige kapitalen til pensjonskassene følger de samme prinsippene som i Solvens II, og består av basiskapital og supplerende kapital. Basiskapitalen består av differansen mellom verdien av eiendeler og verdien av forpliktelser med tillegg av eventuell ansvarlig lånekapital og øvrige kapitalelementer. I denne sammenheng skal både eiendeler og forpliktelser (inkl. forsikringsforpliktelser) verdivurderes etter markedsverdier. Supplerende kapital er kapital som kan kalles inn for å dekke tap. Dette kan blant annet være innkalt, men ikke innbetalt kapital, garantier eller lignende. Supplerende kapital kan bare medregnes i solvenskapitalen når Finanstilsynet har gitt eksplisitt godkjenning til dette og det er omfattende krav til søknad om å få godkjent supplerende kapital. Ingen pensjonskasser har foreløpig fått godkjent supplerende kapital.

Den ansvarlige kapitalen (basiskapital og supplerende kapital) deles inn i tre kapitalgrupper basert på kvaliteten til den enkelte kapitalposten. Her følges de samme prinsippene som i Solvens II-regelverket. Kapitalgruppe 1 er kapital av beste kvalitet. Dette omfatter pensjonskassens egenkapital (ekskl. risikoutjevningfondet) og eventuell hybridkapital (fondsobligasjoner). Denne egenkapitalen (kjernekapitalen) består av innskutt kjernekapital og opptjent egenkapital. I tillegg vil egenkapitalen justeres som følge av overgangen til verdivurdering til markedsverdi. Delårsresultat før overskuddstildeling til kunder og skatt inngår også i kapitalgruppe 1.

Kapitalgruppe 2 er kapital av noe svakere kvalitet og inkluderer ansvarlige lån som tilfredsstillers nærmere angitte kriterier (herunder løpetid på minimum 10 år), risikoutjevningfondet og supplerende kapital. Kapitalen som inngår i kapitalgruppe 2 dekker ikke nødvendigvis ethvert tap til enhver tid. Risikoutjevningfondet kan kun benyttes til å dekke negativt risikoresultat³. Ansvarlig lån er en kapitalpost med tidsbegrensning og supplerende kapital er kapital som ikke er innbetalt.

Kapitalgruppe 3 omfatter eiendeler ved utsatt skatt (fratrasket forpliktelser ved skatt) og ansvarlige lån som ikke tilfredsstillers kriteriene for å kunne medregnes i kapitalgruppe 1 eller 2.

Det er krav til sammensetningen av den ansvarlige kapitalen som skal dekke solvenskravet. Kapitalgruppe 2 og 3 kan til sammen medregnes med inntil 50 prosent av solvenskapitalkravet, og av

³ Negativt risikoresultat oppstår når den faktiske utviklingen i dødelighet og uførhet er mer negativ enn det som er forutsatt i premietariffen. I år der risikoresultatet er positivt (utviklingen er bedre enn forutsatt), så kan pensjonskassen sette av inntil 50 prosent til et risikoutjevningfond.

dette kan kapital i kapitalgruppe 3 medregnes med inntil 15 prosent av solvenskapitalkravet. Det er også et krav om at hybridkapital (fondsobligasjonslån) maksimalt kan utgjøre 20 prosent av den samlede kapitalen i kapitalgruppe 1.

Pensjonskassene har anledning til å bygge opp bufferkapital mot kortsiktige markedssvingninger, herunder tilleggsavsetninger og urealiserte gevinster i form av kursreserver (kursreguleringsfond). Ved positivt avkastningsresultat kan pensjonskassene velge å foreta tilleggsavsetninger. Tilleggsavsetninger er bufferkapital som kan benyttes hvis avkastningen på pensjonsmidlene ikke møter det garanterte avkastningsnivået, men tilleggsavsetninger kan ikke dekke negativ avkastning.

Under Solvens II justeres solvenskapitalkravet for den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, som reflekterer at en andel av tapene som oppstår vil belastes kunden i form av lavere fremtidig bonus (tap av f.eks. tilleggsavsetninger eller annen fremtidig overskuddstildeling), og dermed ikke direkte påvirker foretakets soliditet. I solvenskapitalkravet/stresstesten for pensjonskasser er den tapsabsorberende evnen til forsikringstekniske avsetninger, som en forenkling, delvis hensyntatt i beregningen av renterisiko, og delvis hensyntatt ved at bufferfondene (kursreguleringsfondet og tilleggsavsetningene) inngår i bufferkapitalen.

Kapitalgruppe 1	Kapitalgruppe 2	Kapitalgruppe 3
Innskutt egenkapital	Risikoutjevsningsfondet	Eiendeler ved utsatt skatt
Annen opptjent egenkapital	Ansvarlige lån	Ansvarlige lån
Delårsresultatet før overskuddstildeling til kunder og skatt	Supplerende kapital	
Justering i avsetninger ved overgang til markedsverdi		
Fondsobligasjonslån/hybridkapital		

Øvrige kapitalelementer som teller fullt ut som ansvarlig kapital, men som ikke er allokert til kapitalgrupper:

Tilleggsavsetninger
Kursreguleringsfondet
Premiefond for ytelsesbasert foretakspensjon med investeringsvalg i henhold til lov om foretakspensjon § 11
Merverdi eller mindreverdi av eiendeler utover bokført verdi
Korreksjon for endrede biometriske forutsetninger som kan medregnes i ansvarlig kapital

Overgangsregler

Det er fastsatt overgangsordninger for forsikringstekniske avsetninger og ansvarlige lån. Overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger gir rom for å redusere de forsikringstekniske avsetningene tilsvarende en andel av differansen mellom forsikringstekniske avsetninger beregnet etter det nye regelverket og forsikringstekniske avsetninger beregnet etter solvensmarginregelverket (Solvens I). Overgangsregelen innebærer at en eventuell økning i verdien av forsikringsforpliktelsene ved overgangen til nytt regelverk fases inn lineært over en periode på 16 år. I 2020 er innfasingen på 4/16 for pensjonskassene (tilsvarende innfasing som for livsforsikringsforetakene), opp fra 3/16 i 2019 da solvenskapitalkravet trådte i kraft. Overgangsregelen for forsikringstekniske avsetninger kan ha

særlig stor betydning for pensjonskasser med en høy andel fripoliser, da disse har vesentlig høyere verdi på forsikringsforpliktelsene under nytt regelverk enn under Solvens I.

Det er også fastsatt en overgangsregel for medregning av ansvarlige lån. Under Solvens II er det stilt en rekke vilkår som må tilfredsstilles for at ansvarlige lån skal medregnes i den ansvarlige kapitalen. I det nye solvenskapitalkravet for pensjonskasser har man lagt reglene i Solvens II-regelverket til grunn for medregning av ansvarlige lån i ansvarlig kapital. Det er fastsatt overgangsregler for ansvarlige lån, slik at alle eksisterende ansvarlige lån vil kunne medregnes i kapitalgruppe 2 i en overgangsperiode på 10 år. Dette innebærer at eksisterende ansvarlige lån under overgangsregelen likebehandles med nye ansvarlige lån som blir tatt opp i samsvar med kriteriene i det nye regelverket.